

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt XXVI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15617

rum temporalium ad idem pertinentium cœnobium suscepit. Deinde presentavit eum venerabili prudentissimoque Patri Eusebio Andecavensis urbis Episcopo; ut cui Comes exterius tradiderat auctoritate sua dominium, Episcopus debita benedictione consecrans, ex more ecclesiastico curam committeret animarum &c. Acta hæc circa annum millesimum sexagesimum.

SED non discedam ab hoc loco quin addam illustre monumentum antiquitatis, cujus auctoritate probabitur Reges nostros, diu ante Concordatorum pactiones, abbatias quoque commendare solitos viris à se delectis, inexpectata etiam monachorum electione. Ademarus Vicecomes Scalarum in Lemovicibus & Abbas laicus monasterij Tutelensis, ad quem cum hereditate majorum ea abbatia pervenerat jam inde à temporibus Karoli Martelli, monasterium illud, quod à Normannis destructum erat, reedificare cupiebat, eique veterem abbatiam, ut ipse vocat, restituere. Tamen enim iste Abbas esset Tutelensis, & vetusta monasterij bona possideret, adhuc tamen alius Abbas in eo monasterio erat secundum regulam, qui parvo contentus, ut ferebat illa ætas, inopem vitam tolerabat cum monachis sibi subiectis. Hinc orta distinctio abbatie veteris & novæ. Ademarus ergo, ut dixi, monasterium Tutelense restaurare cupiebat. Sed fieri istud non poterat absque consensu Regis. Tum Francis & Aquitanis imperitabat Rodulfus, Burgundionum antea Rex. Is ergo omnem restaurandi Tutelensis monasterij curam in se trahens, Aimoni Abbati eam abbatiam commendavit circa annum **DCCCXXXI**. precibus ejusdem Ademari & Ebali Comitis Pictaviensis. Post Aimonem, Odo factus est Abbas Tutelensis, decreto haud dubie Rodulfi Regis. Verum cum is Abbas Cluniacensis evassisset, atque adeo curam monasterij Tutelensis gerere non posset, Adacium sibi successorem dari obtinuit ab eodem Rodulfo ad vicem suam supplendam; ut Odone vivo, vicarius ejus esset seu coadjutor, in ejus verò locum succederet post mortem ipsius. Ea tamen fuit Rodulfi pietas ut jure illo dandi abbatiam Tutelensem cessarit in gratiam monachorum; qui eo deinceps potius sunt citra omnem controversiam. Extat autem ejus ea de causa Præceptum in Chartulario Ecclesiæ Tutelensis, dignum profecto quod heic describatur.

Vide Ratpertum in libro de origine monasterij sancti Galli cap. 8. apud Goldast. to. 1. ser. Asumana.

delicet beatissimi Domni Martini constructum. Quo loco prisca reverentia novellis adhuc miraculis Domino largiente servatur. Præcibus autem * viri Ademari, qui locum ipsum eatenus tenuerat, fregente etiam Ebalo Comite, cuidam religiosissimo Abbati nomine Aimoni locum eundem ad restaurandum regulare propositum commendaveram, atque * cœnobium sancti Savini subiectum feceram. Sed quoniam experimento probatum est quod eadem subiectio religioni obstaret, eidem religioni penitus consulere volentes, saniore consilio decernimus ut antiquo more solius Regis tuitione, non autem dominatione teneatur. Hoc autem contra jus regni fieri nemo censet; quandoquidem excellentissimi Imperatores directa sua, quoties causa exegerit, leguntur immutasse; & Apostolo perhibente, necessario legis translatio fit. Hoc ergo cœnobium, cum omnibus quæ nunc ad eum pertinent, vel quæ deinceps ibidem obvenerint, ita pro auctoritate istius nostri Præcepti manere constituimus ut nullius dominatione nisi tantum sanctæ regule subiaceant. Post discessum verò fidelissimi & amantissimi nostri Domni Odonis, qui prædicto Aimoni venerabili successit, & post Adacium, quem isdem venerabilis Odo sibi ad vicem suam supplendam ordinari petiit, licentiam habeant secundum regulam sancti Benedicti quemcumque saniori consilio maluerint ex se ipsis eligendi. Et neque Rex, nec Comes, aut Episcopus, aut quælibet alia persona res eorum inquietare aut alicui dare præsumat, sed nec oppido quidem dominari audeant. Partem verò abbatie quam prædictus Ademarus Abbat ipso consentiente retinuit, totam post ipsius discessum recipiant: quo decedente, qualem communiter voluerint muniturum & caudicum habeant. Ius quoque immunitatis ac reverentiam quæ sancto illo loco & hunc divinitus observatur ita concedimus ut nemo vel ipsi vel rebus ad eum pertinentibus ullam violentiam inferre moliantur. Ceterum tam Abbas quam monachi communiter, sicut ante Dei oculos, regulare propositum servent. Ut autem hæc nostra Præceptio indelebilis perseveret, hanc in superni nomine auctoris anulo nostro signavimus.

Signum Rodulfi gloriosissimi Regis.
Gotefredus sacerdos ad vicem Ansigii Episcopi recognovit, & subscripsit.

Actum * Anatiaco, Idibus Decembris, Indictione 111. anno XI. regnante R. gloriosissimo Rege.

PRÆCEPTUM RODULFI REGIS
PRO MONASTERIO TUTELENSI.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis. Rodulfus gratia Dei Francorum & Aquitanorum atque Burgundionum Rex pius, invictus, ac semper Augustus. Sicut non est potestas nisi à Deo, qui collocat, ut scriptum est, Reges in folio, sic utique consequens est ut hi qui in sublimitate sunt, sub potenti manu ejus se humilient, & ut regni ejus ministri juxta ipsius voluntatem suas actiones administrent. Quapropter notum sit omnibus tam præsentibus quam futuro tempore regni munia disponentibus quod ego de statu religionis redintegrando sollicitus, Tutelense cœnobium in regulari proposito, ut olim fuerat, reparare decrevi. Est autem in Lemovicensi pago super fluvio Correzia situm, in honore vi-
Tom. II.

CAPUT XXVI.

Synopsis.

I. Comites Tolosani jure Regalia temporalis fruebantur in universa ditione sua. Probatum ex litteris Raimundi Comitis Tolosani datis anno millesimo ducentesimo nono.

II. Libertatem provincia Narbonensis confirmavit Philippus Pulcer. Emendatur insignis locus ex diplomate ejus; in quo scriptum est Nolumus, cum tamen in omnibus editionibus habeatur Volumus.

III. Recensentur Ecclesie cathedrales qua Raimundi Comitis Tolosani imperio tum parebant quando reddita est illis ab eo liberatas.

ADDITIO. } Omnia est provincia Auscitana
LLI

in literis Raimundi; quæ restituenda est ex regeſto Innocentij tertij. Quam occasione conceſſa hæc immunitas à Raimundo. Factum id poſt abſolutionem ab excommunicatione, jubente Milone Legato ſedis apoſtolice. Datur nova editio auſtior & emendatior earum Raimundi literarum.

I. **C**OMITES quoque Tolofatum jure Regaliæ temporalis fruebantur in univerſa ditione ſua. Colligitur illud ex literis Raimundi Comitis Tolofani, Ducis Narbonæ, & Marchionis Provincia: qui anno MCCIX. perſonas eccleſiaſticas ſibi ſubjectas in provinciis Vienneniſi, Arelatenſi, Narbonenſi, Bituricenſi, & Burdegalenſi exſolvit neceſſitate contribuendorum tributorum quæ antea ab iis exigebantur; tum etiam profiteretur ſe deinceps occupatorum non eſſe ſpolia Epiſcoporum morientium, neque adminiſtrationem Eccleſiarum vacantium ad ſe tracturum, abolita conſuetudine contraria, & omnia futuro ſucceſſori conſervari jubet. Literæ illæ extant integre apud Catellum in hiſtoria Comitum Tolofanorum. *Defunctis earum Epiſcopis vel rectoribus aliis, inquit Raimundus, ipſos vel domus eorum per me vel per alium nullo modo ſpoliabo, nec adminiſtratione earum ſeu custodia, occasione alicujus conſuetudinis vel aliqua alia, me ullatenus immiſcebo; ſed omnia, ſine aliqua diminutione, defunctorum ſucceſſoribus teneantur. Electioni autem Epiſcopi vel alterius rectoris Eccleſiæ faciendæ per me vel per quamcumque perſonam me ullatenus immiſcebo.*

II. Libertas illa Eccleſiarum à Rege Philippo Pulcro confirmata eſt, quoad provinciam Narbonenſem, literis datis apud urbem Nemaufenſem anno MCCCIII. hiſ verbis: *Nolumus quòd gentes noſtræ occupent Regalia Eccleſiarum vacantium provincie Narbonenſis.* Earum literarum exemplar vidimus in Præcepto authentico ejuſdem Regis, quod præ manibus habuimus, dato anno milieſimo trecentefimo decimo. In eo exemplo diſertè ſcriptum eſt *Nolumus.* Hoc autem ideo viſum eſt admonere, quòd inſignis error irrepſerit in eaſdem literas, prout editæ ſunt in corpore conſtitutionum regiarum, ubi editum eſt *Volumus.* Tanti autem momenti eſt hæc literarum permutatio ut ob literulæ unius mutationem prorsùs evertantur privilegia provincie Narbonenſis. Attamen aſſentiri non poſſum Syndico illius provincie aſſertanti mutationem illam imputandam eſſe artificio Clericorum ſanctæ Capellæ Pariſienſis, qui eam ab anno milieſimo quingentefimo quinquageſimo inferi procuraverint in editionibus Molinæ, Fontanonis, & Guenoij. Aſſentiri inquam non poſſum huic

Syndico, quòd videam eundem errorem, gravi hallucinatione, irrepſiſſe in omnes editiones libri cui titulus eſt *Stylus Parlamenti*, qui vulgatus eſt ab Aufrerio Præſide Tolofano annis 1512. 1530. & 1542. in quibus omnibus editionibus conſtanter legitur *Volumus*, non autem *Nolumus*.

III. Quoad libertatem verò reliquarum provinciarum in literis Raimundi Comitis Tolofani comprehenſarum, non alias Eccleſias ſub vocabulo provincie Arelatenſis intellexit Raimundus præter diceceſes Arelatenſem, Maſſilienſem, Avinionenſem & aliquot alias in Marchionatu Provincie poſitas, qui per eas tempeſtates ſeparatus erat à comitatu Provincie ad Comites Aragonie ſtirpis pertinente. In provincia verò Vienneniſi Eccleſiam & pagum Vivarienſem tantùm obtinebat; reliquum provincie ad Comites Vienneniſes pertinebat, qui cuſtodes delegabant adminiſtrandis bonis temporalibus epiſcopatum Delphinatus. At cuſtodibus illis cura imponebatur conſervandi fructus futuro Epiſcopo, ut teſtatur Franciſcus Marcus in Deciſionibus Delphinatus parte II. §. 556. Nam quoad provinciam Bituricenſem, magna illius pars ſubjecta erat Comiti Tolofano, Cadurci nimirum, Albienſes, Rutheni, & Gabalitati, cum eorum epiſcopatibus. Vnde factum ut in regeſto illo Camerae Computorum quod diximus epiſcopatus Cadurcenſis, Ruthenſis, Albienſis, & Mimatienſis, qui ad provinciam Bituricenſem pertinent, inter eos recenſeantur qui juri Regaliæ obnoxij non ſunt. Sed prætermittere hoc loco non poſſum illuſtre Parlamenti Pariſienſis arreſtum latum anno M C C L X X I I. in gratiam Eccleſiæ Albienſis, quod extat in veteri regeſto ejuſdem Parlamenti. *Sabbato poſt aſcenſionem Domini reſtituta fuerunt apud Apamias, & reddita per Dominum Regem procuratoribus Capituli Albienſis, Regalia Eccleſiæ Albienſis, que mortuo Epiſcopo Albienſi Senſchallus Carcaſſonenſis ad manum Domini Regis ceperat & ſaiſinaverat ſine cauſa, cum Dominus Rex ſuper hoc aliàs nunquam uſus fuiſſet, prout ex aliorum ac ipſius relatione fuit inventum.* Sed in provincia Burdegalenſi epiſcopatum tantùm Agennenſem poſſidebat Raimundus. Nam Henricus Rex Angliæ ſororem ſuam Ioannam in matrimonium collocans cum eodem Raimundo, comitatum & pagum Agennenſem dotis nomine contulerat.

Vide Bullam Gregorij IX. in Additione ad caput XVIII. hujus libri.

ADDITIO

STEPHANI BALUZII.

DECRETUM illud Raimundi Comitis Tolofani, cujus meminit illustrissimus Archiepiscopus in initio hujus capituli, editum jamdiu fuit, ut ipse adnotavit, à clarissimo viro Gulielmo Catello in historia Comitum Tolosanorum. Verùm tam gravibus mendis laborat hæc editio ut res isthæc silentio transmitti prorsus non debeat. Certè in eo capite graviter peccatum est, quòd inter provincias quibus immunitas conceditur, omiſsa est Auscitana, ac præterea clausula illa secundum statuta canonum & plenissimam libertatem, quæ tamen extat in reſeſto Innocentij tertij. Præterea omiſſa sunt in editione Catelli nomina Episcoporum præſentium, quæ tamen habentur in eodem reſeſto. Hujus autem immunitatis concedendæ occasio hæc fuit.

Raimundus Comes Tolofanus, nomine hæreſeos Albigenſium valde ſuſpectus, excommunicatus ob hoc fuerat à Summo Pontifice. Vnde multa damna ei irrogata ſunt. Dein pacem deſiderans cum Romana Eccleſia facere, apud fanum ſancti Ægidij in prima Natbonenſi tractatu habito cum Milone apoſtolice ſedis Legato, gratiæ Summi Pontificis reſtitutus eſt, & abſolutus ab excommunicatione. Sed inter conditiones pacis, hæc quoque præſcripta eſt Comiti, ut libertatem Eccleſiarum reſtitueret. Extant enim in eodem reſeſto Mandata poſt abſolutionem, in quibus Milo ait inter cetera: Item præcipio ut Eccleſias & domos religioſas in libertate plenaria conferres; videlicet quòd in eis alberguarias, procuraciones, vel exaltiones quaſcunque nullatenus exigas vel percipias. Et deſunctis earum Episcopis vel earum rectoribus, ipſas nullo modo ſpilies; nec adminiſtrationi earum ſeu cuſtodiæ, occasione alicujus conſuetudinis vel aliqua alia, te immiſceas: ſed omnia ſine diminutione aliqua eorum ſucceſſoribus reſerventur. Electioni etiam Episcopis vel alterius rectoris Eccleſia faciende per te vel per quamcunque perſonam nullatenus te admiſceas: nec aliquam violentiam facias, vel impedimentum aliquod præſtes, quò minus electio liberè & canonicè celebretur &c. Tum poſt nonnulla ſequitur.

HÆC EST INDULGENTIA. Ego Raimundus Dei gratia Dux Narbone, Comes Toſie, & Marchio Provincia, pro anima mee remedio & progenitorum meorum, omnibus Eccleſiis & domibus religioſis provinciarum Viennenſis, Arelatenſis, Narbonenſis, Auxitanenſis, Burdegalenſis, & Bituricenſis immunitatem ſecundum ſtatuta canonum & pleniffimam libertatem concedo. Ita videlicet quòd alberguarias, procuraciones, vel exaltiones quaſcunque, ſeu tallias, nullo unquam tempore per me vel per alios requiram in eis, & requirentes ſive poſtulantem pro poſſe meo fideliter coërcebo. Deſunctis etiam earum Episcopis vel rectoribus aliis, ipſas vel domos earum per me vel per alium nullo modo ſpiliabo; nec adminiſtrationi earum ſeu cuſtodiæ, occasione alicujus conſuetudinis vel aliqua alia, me ullatenus immiſcebo; ſed omnia ſine diminutione aliqua deſunctorum ſucceſſoribus reſerventur. Electioni autem Episcopis vel alterius rectoris Eccleſia faciende per me

Tom. II.

vel per quamcunque perſonam me nullatenus immiſcebo; nec aliquam violentiam faciam, vel impedimentum præſtabo, quò minus electio canonicè ac liberè celebretur. Præterea poſſeſſiones omnes & jura Eccleſiarum, ſi qua inſiſſe detineo, eis reſtituo pleno jure. Promitto inſuper quòd omnia jura Eccleſiarum & domorum religioſarum, ſicut decet catholice Principem, in præſatis provinciis totis viribus protegam & defendam. Si quis autem contra præſatam immunitatem & libertatem à me inſultam Eccleſiis & aliis domibus religioſis venire præſumpſerit, ipſum pro poſſe meo viriliter coërcebo. Iſtam autem conſeſſionem & promiſſionem feci apud ſanctum Ægidium anno pontificatus Domini Innocentij Pape tertij duodecimo, xlii. Kal. Julij, ad mandatum & exhortationem Magiſtri Milonis Domini Pape Notarij apoſtolice ſedis Legati, præſentibus Domino M. Archiepiscopo *, cum Episcopis infraſcriptis, videlicet Maſſilienſi, Avinionenſi, Cavellienſi, Carpentoracenſi, Vaſionenſi, Triclaſtrinenſi, & Nemaufenſi, & Agathenſi, & Magalonenſi, Lodovenſi, Tolofano, Buerenſi, & Domino Archiepiscopo Aquerſi, & Episcopo Auverſenſi, & Vivarienſi, & Vtunenſi.

CAPVT XXVII.

Synopſis.

I. Reges Francia nunquam contenderunt jus Regalie porrigi debere ad provinciam Burdegalenſem. Si jus illud illic in uſu fuiſſet, pertinuiſſet ad Duces Aquitania. Probatum ex arreſto quodam Parlamenti Pariſienſis in cauſa Eccleſie Burdegalenſis.

II. Privilegia Eccleſie Burdegalenſis indulta, quorum mentio eſt in hoc arreſto, alia non ſunt quàm ea que à Ludovico ſexto & ſeptimo Regibus provincia Burdegalenſis conſeſſa ſunt. Ex quibus eruditiffimi viri ſalio collegerunt exemptionem Regalia huic provincia indultam fuiſſe ab Regibus illis.

III. Nam ex iis tantum ſequitur uſum Regalia non eſſe introducendum in futurum in provinciam Burdegalenſem. Sed non remittitur id jus; quòd nondum bene receptum erat. Præterea, irrepere illud non potuit in Aquitania, ob ſtatuta Conciliorum Pictavienſium.

IV. Privilegium itaque Ludovici Regis obſtat ne titulo Regalia introduci poſſit in eam provinciam conſuetudo occupandi reditus Eccleſiarum vacantium aut collationes Prabendarum. Rex Philippus Pulcher Eccleſie Pictavienſi reſtitui juſſit reditus ex bonis illius Eccleſie collectos ſede vacante.

V. Dubitandum non eſt quin provincia quoque Auscitana iſdem privilegiis gauderet quibus Burdegalenſis.

ADDITIO. Libertas provincia Burdegalenſis confirmata eſt à Pontificibus Romanis; ut patet ex literis Eugenij tertij & Anaſtaſij quarti, que nunc primum edantur. Libertas canonica reddita eſt provincia Auscitana à Raimundo Comite Tolofano. Rex tamen Anglia Eduardus contendebat ad ſe pertinere uſumfructum bonorum episcopaliſum diaceſeos Aquerſis, ſede vacante. Sed Capitulum repugnabat, aſſerens id tenari ad verſus libertatem eccleſiaſticam. Ob quòd appellavit Regem Francorum.

LLI ij